

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP-NGOẠI-QUỐC	
Năm năm 1.000	0,50
Sáu tháng 3.000	1,00
Ba tháng 1.500	0,50

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và quảng cáo gửi cho
M. TAILLARD, 11, rue
de la République, Paris.
Giá thuê báo: 1.000 francs.

TIẾNG-DÂN

Chủ biên: **TRẦN-DÌNH-PHIÊN**
Quản lý: **TRẦN-DÌNH-PHIÊN**

La Voix du Peuple
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

Đã là người
công dân, phải có
cái học chánh trị
thường thức.

Hai chữ chánh-trị

giống như dùng sai, có nên đòi đi không?

Bản báo nhận được bài lại của người đọc giả bàn giải 2 chữ chánh trị rất có ý nghĩa, đáng y nguyên văn:

Hai chữ Chính trị, nói rộng ra thì bao quát cả các công việc trong nước làm nên cơ quan cho quốc gia, đứng ngang với nhân dân lập thể. Thấy Mạnh-tử đã nói: «Cái qui bầu của nước có 3: thổ địa, nhân dân và chánh sự; mà nhà học giả phương Tây giải thích chữ quốc gia cũng nhận nhân dân, lãnh thổ và chánh quyền làm cái nguyên tố một nước. Thế thì trong một nước, bất kỳ công việc gì, như pháp luật, kinh tế, giáo dục, binh sự, bưu chính, v. v... cũng bao quát trong phạm vi hai chữ chính trị, ấy là nghĩa rộng.

Còn nói nghĩa hẹp, là đối với các cơ quan khác mà đứng riêng một bộ phận thì cũng ngang với quân bị, gián điệp, kinh tế, v. v... Tiếng là hẹp, song ở trong bao hàm các cơ quan nghị pháp, tư pháp, hành pháp cùng một việc v. v. chứ chẳng phải là việc nhỏ.

Người minh thuật nay nhận việc chánh trị là việc vua, việc quan, mà dân không dính dáng gì, nên không có chánh trị tư tưởng đã dành. mà đối với dân từ ấy, giống như quan sai cũng không được rõ ràng. Gần đây đây, nhân có hội đồng Tư pháp, hội đồng Dân biểu, cái tiếng «nhân dân được tham dự việc chánh trị» đã thấy huyền truyền trên các báo, nếu ra có người nói đến hai chữ chánh trị. Núi cho đúng, đã có quốc gia, thì tất cả chánh trị, vì không chánh trị không gọi là quốc gia được. Tốt xấu, hay dở là tại việc thì hành, chứ hai chữ ấy không có cái gì là xấu, là đáng kiếng hủy cả.

Danh từ chính trị xuất hiện trong đất Cờ-Việt này, mà mang cái tên xấu, nghĩ cũng vô phương thiết!

Chánh trị hai chữ, vẫn không có ý nghĩa gì xấu, mà ở xứ mình đã mang cái tiếng bất tương, nói hoài thành quen mà lần lại lại đúng nó vào việc vật, việc nhỏ, toàn mất hẳn cái ý nghĩa của nó. Theo cái thuyết chánh danh, tướng cũng nên sửa đổi cách dùng sai ấy đi.

Dùng sai thế nào? Ta thường thấy trên một vài tờ báo, có chữ cái chữ: **TIN CHÍNH-TRỊ** Cái tên to tát thế nào, mà xem nội dung thì chỉ nói chuyện

«bắt người, xét nhà, kêu ăn và được tha, v. v...».

Cứ như thế sự kể dưới cái đề ấy, thì chỉ một cái là trong rừng chánh trị kia thôi, lấy một cái là mà mang lấy cái tên rừng cây ấy, cái tên với cái thật không hợp nhau, đều ấy không phải là không có hại:

1) Là người minh bạch đồng lâu nay không hiểu chánh trị là gì. Nay nhờ một ít tờ báo bày đường, chỉ lối, vỡ lòng học đến hai chữ chính trị, mà thấy cái ý nghĩa hai chữ chánh trị chỉ đích về một sự «

», thì ai còn muốn học môn chánh trị làm gì?

2) Là người Pháp lâu nay vẫn một hai nói người Nam chưa có tư tưởng chính-trị; cần phải diu dắc... Nay thấy trên tờ báo mà nêu hai chữ chánh trị vào chuyện vật như thế, tất nghĩ rằng người Nam nói chánh trị chỉ hiểu riêng một nghĩa được biết mà không rõ nghĩa chính của nó, có phòng ngại trên đường hợp tác cũng không ít.

Theo ý kể viết bài này nên đổi chữ ấy đi, đừng hai chữ quan hệ kia giữ được cái nghĩa chân chính của nó; ai không nói đến thì thôi, còn ai nói đến thì phải khảo sát cho tinh tường, nói ra có thống hệ, mới gọi là nói chánh trị, tướng không nên đem chuyện nhỏ mà trùm cái tên to kia vậy. Có người nói chữ «chính trị» là dịch chữ «Politique», Phải, dịch thế là phải, ký giả không nói dịch sai, chỉ nói đem cái đề lớn mà dùng vào chuyện nhỏ 大題小做 như người minh thuật dùng có thể làm mất cái giá trị chữ chánh trị mà khiến cho người minh sinh một cái quan niệm sai lạc. Thước giả nghĩ xem.

Một người đọc báo

QUAN KHÂM - SÚ CHÂTEL VÀO SAIGON

Quan Khâm-sú Chatel vào Saigon ngày 5 Juillet, để cùng quan Toàn quyền Pasquier bàn về việc xin tiền bên Pháp động góp nạn dân miền Nam Trung kỳ, và việc nghị hiệp ước vua Bảo đại về nước.

CÙNG QUÍ ĐỘC-GIA

Ngày nào còn thiếu tiền báo xin nhờ ký hạn mà gửi về cho được liên việc sẽ sách. Cảm ơn.

VAN-UYEN

Thơ tình

Thơ tình càng ngấm, ngấm càng cay.
Nim càng sôi gan nói càng rầy!
Cò-thể gĩa thua mà mệnh được,
Tuồng đời chừa đời lại mai thau
Đời trong mắt trắng tuồng điên đảo
Nửa gối kẻ vàng giấc ngủ say.
Thơ hồi những ai chờ Phật độ,
Bỏ trăm đến thế nữ khoanh tay!

T. N.

Tập nhà danh họa

Nhà họa sĩ lớn mà chưa biết người,
Bây giờ gặp một rõ không sai.
Non sông một gánh trên người bút,
Họa gồm trăm hình dưới ngón tay.
Chân tướng vẫn minh nhiều vẽ một
Bác tranh lần bộ làm mà tươi.
Cho hay mỹ thuật nghệ sang trong,
Mới Lạc Hồng nay để kếm ai.

L. Ph.

CHUYỆN DỜI

Lê hạ thọ 32 tuổi của Trương-học-Lương

Al... nghiệp của cha là Trương tác Lâm chiếm một phần địa bàn Đông Bắc nước Tàu, đối trị với phái Nam kinh và Quảng đông. Tiền của có, binh tướng có, ngườm nhiên một ông vua miền bắc nước Tàu chứ phải vừa đầu. Nhưng cái cốt công tử phong lưu, giống đã in sâu trong não kia, không sao rửa được.

Thì từ tháng 9 năm ngoái, quân Nhật kéo tới phá nhà, oạn chủ trị chủ nghĩa bất đề kháng lật đại khuôn nhà di nơ, khác và lo gởi mấy triệu bạc cho ngân hàng nước họ. Tiếng súng Mãn châu kêu rầm rầm, quá bốn Thương hải rơi chặt đất, bao nhiêu người Tàu bị thiệt hại cả, tánh mạng tài sản mà oạn vầu cứ mở tiệc và nhảy đầm, nên Mã quân Võ có bài thơ trong có câu:

«Thăm dương đã hăm thời thủy kỳ, Om riết à kiêu mà mại phên» (滿清已陷陽明, 更抱阿嬌舞舞)

Nay Trương học mới định chiếm mà nước Mãn châu còn rắc rối, lại có tin Nhật sẽ kéo quân vào Quan nội, người mà phá cái ở của Trương-Lương, thời thế nguy ngập là giường nào! Thế mà Trương cũng không lấy làm điều. Tháng trước đây, Trương mở một tiệc hạ thọ 32 tuổi, tào khách đầy nhà, tiệc tưng bừng ngày Trương cũng mở tiệc «nhảy đầm», mà chính mình ra nhảy đầm mà cuộc mới thôi. Một tờ báo ở Thượng hải có đăng câu đối, mừng Trương, so với bài thơ Mã quân Võ trên không kém bao nhiêu, xin thuật dưới này:

快手這四百萬國土, 大度雍雍
快手這四百萬國土, 大度雍雍
快手這四百萬國土, 大度雍雍
快手這四百萬國土, 大度雍雍

Định: Khoan tay đưa đất nước bốn trăm vạn dặm, lượng cả khoan dung, trời thấy hồ nước thù cha, giặc điệp tha hồ say mộng gái.

Cái đầu chúc thọ họ ba mươi hai tuổi là, bấy tôi xôn xáo, tất ờa miệng ca tay múa; giọng quyền mào kẻ gọi hồn trung.

HẢI AU

SAU CUỘC ĐÀO

CHÍNH Ở XIÊM

Chánh-kiến của đảng Bình-dân Xiêm

Vọng các 1er Juillet. — Nguyên-lão nghị viện đã nhóm lần thứ nhất trong Ngự-điện của Xiêm-hoàng do vị đề đốc thành Vọng-các chủ tọa và người đã tuyên-hố 6 cái nguyên-tắc lý-sự (principes directeurs) của Dân đảng ra như sau:

- 1) Chấn-trị độc-lập đủ mọi phương diện: chánh-trị, tài-chánh, tư pháp v. v...;
- 2) Chấn-trị cuộc trị-an trong nước;
- 3) Chấn-trị vấn đề tài-chánh chung trong cả nước và thiết-bành những dự án thiết yếu để cải lương mọi phương-diện sanh-hoạt của toàn thể quốc dân;
- 4) Nhứt thiết công dân trong nước đều có quyền bình-dẳng như nhau;
- 5) Hết thảy nhơn dân đều được tự-lập, nếu sự tự-lập ấy không trái với những nguyên tắc đã kể trên;
- 6) Mở rộng việc học-chánh.

Về phần Xiêm-hoàng thì bữa qua ngài đã lâm-triền tiếp-kiến những quan Thượng-thư mới và đã giao an-cử-mệnh cho mỗi quan Thượng-rồi. Lại theo lời yêu cầu của Dân đảng, ngài đã tuyên bố cái mạng lịnh giải tán những chức-tư trong 6 bộ viện cũ, trong số ấy có 5 ông hoàng.

Trong chánh-phá mới, những quan chức lưu-kính và trong 14 Cẩn-tín của nhà Vua thì vào đề y như vậy, nhưng không còn được để ngang hàng Thượng-thư như trước nữa. Sau khi Xiêm-hoàng có những cái diện Paraskawan lại cho Nguyên-lão Nghị viện làm các hội-ngự và những luôn những vấn đề tư của Ngài với hết thảy tư-dé nhàn-cung trong các vớu ấy lại cho Dân đảng. Một vị thân-vương phải rời xứ - sớ

Vọng-các 4 Juillet. — Thân vương Parbatra, người sau này sẽ kế vị vua, hiện đang chờ đợi-trưởng bộ Nội vụ, bị bọn cách mệnh bắt hôm 14 Juin, đã được tha về dinh của thân vương Hóm nay thân vương sẽ cùng gia quyến từ thủ nước Xiêm sang Âu châu.

Hoàng - thái tử Paribatra cũng bị bắt

Vọng-các 5 Juillet. — Theo nghị-định của Dân-dảng được vua chuẩn y thì thân-vương Nakonsawan hôm nay đã phải rời nước Xiêm ra ngoại quốc chưa biết ngày nào mới được trở về.

Thân-vương Nakonsawan cùng 12 người tùy tùng hôm qua đã đáp xe lửa riêng đi Bréslav. Ở đó 2 tháng thân vương sẽ qua Âu-châu.

Lời tuyên bố của Chính phủ mới

Chánh-phủ tuyên bố sẽ từ ngân giá đồng tical và không phát hành giấy bạc quá số trữ kím. Chánh phủ có đủ phương pháp để làm trọn vẹn những cái chức vụ về tài chính. Sau khi xét số chỉ thu năm nay, Chánh phủ thấy rằng sẽ có thể tiết kiệm được nhiều trong những khoản chi mà không có ngăn trở các công việc trong nước và cũng chẳng thiệt hại đến ai. Thuế đánh tiền

Câu chuyện mang quốc

và lời nhà ở của người

Nhật-bản

Thư «guốc cây» ở xứ ta ngày nay đã thông dụng mà xem ra rất tiện, chỉ một miếng cây dẻo sơ và một tấm da, không tốn công lớn tiền hao nhiều mà có ích cho người về sự đi đường khỏi đỡ nhọc nhằn về sinh. Thư guốc cây bên ta ngày xưa cũng có, nhưng cách kiểu không khảnh, chỉ một bọng phong lưu nhà giàu có mới đi guốc, còn hạng thông thường thì cứ đi chun trâu. Bởi vậy nên trong bài phú «Thầy Bác» có câu: Chưng bộ lịch giầy da guốc quế, đạo sản rộng máng ngâm nga; Sứ giọng bình Kim-Trọng Tuy-Kiệt, ngời ghé cao mà lúc lắc; mà dân gian có ai đi guốc, người ta hay gĩa cho cái tiếng «Cốc đi guốc». Trước 25 năm, ký giả có thấy một chuyện, tưởng cũng nên thuật cho bà con nghe chơi:

Ở làng Phú-lâm, phủ Thăng-binh, tỉnh Quảng-Nam, có một ông bà già, nhà giàu mà ăn nói thông thạo, người có khí phách, quan lại không lấy đều phi lý mà bà hiếp được. Một ngày nọ có quan An sát tỉnh về làng, lý hương làng ấy uời quan vào nhà ông bà ngồi trư. Nghe quan đến, ông bà bận áo khăn ra chào mừng, chén có mang dôi guốc. Quan An sát không nói gì, nhưng nhìn bà lão đồng lý đi hầu, thấy chun ông bà có mau, dôi guốc, xỏm nhau quố rầm lên: Kia «dôi guốc?»

Al là nhà từ thiện biết nghĩ đến đồng bào ở miền Nam Trung-kỳ, mà muốn cứu giúp ít nhiều, xin hãy mau mau đem đến bản báo 1 bản báo sẽ nhận miền Nam hội Cứu-tế miền Nam «Một miếng khi đói hơn mấy gói khi no» / Al là nhà có từ tâm đừng quên câu ấy

36 NĂM LÀM MỘT VIỆC

Khắc lập-lập là một nhà từ thiện ở quê nhà ở Luân-đôn, có một người coi máy thang điện tên là Tap-Bôn. Đắc, nay đã 36 năm rồi. Người ấy sinh hoạt nơi cái máy thang này, mỗi ngày lên lên xuống xuống, như kéo dài cái đường 36 năm ấy, ít nữa cũng trên 60.000 giẫm. Ông ta ở đó đưa người này xuống người kia, danh nhân như vậy công tước Tắc phục Khắc nhân ông ta làm bạn mới tới nhà chơi. Cầu trong khoảng Âu e iến, bao nhiêu nhà đại chánh khách và các nhà lãnh sự quân sự các nước hiệp ước, ông ta đều biết mặt cả.

Làm một nghề đến 36 năm mà không thay đổi công li có thật! lương này sẽ dời ra là thứ thuế cửa, từ một số tiền nhất định trở đi. Chánh phủ sẽ nghiên cứu đủ mọi phương pháp giảm thuế, và quy giảm thuế mà về đường học chính và canh nông tiền chi tiền sẽ nhiều hơn trước.

sao không bỏ dôi guốc? Ông bà làm thói như không nghe, cứ đứng chào rước quan lớn vào nhà, ngồi yên, rồi thủng thủng đứng trước công chúng nói lớn rằng: «Tôi đã 70 tuổi, đã từng hầu chuyện 5, 6 vị chúa tể, chưa có dôi gì thất lễ bị quố khi nào, mà nay trước mặt quan lớn, các thầy quố tôi dôi quố! Cái gì mang đồ đó nhọc nhằn mà các thầy xem như đã phạm một cái tội gì lớn thế!» Quan An nghe câu nói cứng, quố bộn kia mà phải ủy ông bà. Bộn kia lấy làm thẹn.

Ký giả thuật chuyện trên cốt tỏ cho công chúng biết ở trong xã hội giai cấp tập quán hủ bại, chỉ một «dôi guốc» mà cũng phân biệt hạng này nên dùng, hạng kia không được dùng, thật là không có nghĩa lý gì hết, chưa nói cái lời mang giày mặc áo cũng nhà cửa lầu đài, làm cách hạn chế vô lối nữa kia.

Thư guốc cây này, thông dụng như là ở Nhật-bản, nên có tiếng là «nước guốc cây» 木履国.

Nhân câu chuyện «guốc cây» xin nói luôn cái kiểu nhà ở của người Nhật-bản (1).

Đàn tộc Nhật-bản, nguyên thì thế nào, nhiều nhà bản luận chưa lấy dân làm đích. Song thế nào một phần đóng do miền biển mà tới ở nơi ba hòn đảo ấy, chứ không phải toàn là người hiền thảo. Dân ở miền biển đến, tất là dân đi ghe thuyền đã quen nên cách làm nhà cũng như cách ở ghe, trái chiều lên ván trên đất mà ngồi nằm, chứ chẳng có giường ghế như nhà xứ ta. Trong nhà đều trái chiều sát mặt đất, thành thoáng có ghế, chỉ dùng thứ ghế xếp được, khi cần đem ra, rồi xếp treo lên tường. Phần nhiều nhà rất ưm thum, duy nhà giàu khá làm rộng còn thì cái dôi ba gian mà thôi. Áo, ngời, nằm, đứng, đi, đều ở trong ấy; tới lại đến khi đi ngủ thì đem đệm trải ra, giấy thì xếp lại.

Trong nhà người Nhật đều liệt chiếu nơu thổ, nên lớp ván trên mặt đất, quét dọn rất sạch sẽ. Vì cái cơ «giữ sạch» ấy nên đi ra cửa thì mang guốc, mà đi tới nhà ai đến cửa thì bỏ guốc ở ngoài, không được mang vào trong nhà. Một bản tiểu thuyết người Anh đã nói một câu có thú:

«Người Nhật-bản tới nhà thì phải cởi guốc, cũng như người Âu tây tới nhà thì phải lấy mũ, khác nhau là thứ dôi trên đầu với từ mang dưới chân...»

Thư guốc cây này, ngày nay ở xứ ta, tự thành thì cho đến thôn quê, dân ông dân bà già trẻ đều thông dụng cả, không lấy gì làm lạ. Nói về cách vệ sinh cũng giản tiện. Nhân thuật chuyện có cho bà con nghe và biết qua, cái tệ xã hội giai cấp, đến một dôi guốc mà cũng hàm có tánh bất phân biệt. Song phong trào ở ngoài xã hội rồi cũng lần lần tiêu diệt đi.

Khi-tru-Sinh

(1) Theo bản «Đồng-kính phong vật chí» của người Tàu chép.

MANDAT CỦA AI??

Bản báo tiếp được 1 cái mandate Serie A. 007,218 N° 181 ngày 21-6-32 số bạc 5500 ở Vinh gửi vào nhưng không có tên người gửi, vậy cái mandat ấy của ai, gửi để mà gì, xin cho biết để được tiện, sẽ sách, cảm ơn.

Tiếng-Dân

[illegible]